

Шаповал Р.

*студент магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.н.держ.упр., старший викладач кафедри
міжнародного права та європейської інтеграції ТНЕУ
Дракохруст Т.В.*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНІ

Правовий статус біженців в Україні має свої характерні особливості. Статус біженця виступає міжнародною формою правової охорони, котра надається особам у випадку обґрунтованого побоювання переслідування в країні походження щодо раси, релігії, національності, політичних переконань або приналежності до визначеної суспільної групи таких осіб, котрі не можуть або не хочуть користуватися охороною цієї країни.

Основи правового статусу біженців в Україні закладено в положеннях Конституції України [1] та Законів України, зокрема в Законі України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 08 липня 2011 р. [2], Законі України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р. [3], Законі України «Про імміграцію» від 07 червня 2001 р. [4] та ін.

Згідно Конституції України (ст. 26) іноземці та особи без громадянства мають право на отримання притулку в Україні. Такі особи перебуваючи в Україні на законних підставах, користуються такими ж правами і свободами, а також мають такі самі обов'язки, як і громадяни України, окрім випадків, що встановлені основним законом держави, вітчизняними законами або міжнародними договорами. Тому в основному законі держави хоча безпосередньо не згадується про біженців, однак їм гарантуються на території України загальноновизнані основоположні права.

Основоположним вітчизняним нормативним актом, що розкриває особливості правового статусу біженців є Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту».

В Україні законодавчо визначено поняття біженця. Відповідно до вищезгаданого закону, біженцем є особа, яка не є громадянином України і внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань.

Поряд із Конституцією України, Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» також підкреслює особливості правового статусу біженців, що проявляються у тому, що останні користуються тими самими правами і свободами, а також повинні нести такі ж обов'язки, як і громадяни України, окрім випадків, що встановлюються

основним законом держави та вітчизняними законами, а також міжнародними договорами, які отримали обов'язкову згоду парламенту (ч. 1 ст. 14). До таких окремих випадків можна віднести наприклад обмеження перебування біженців на державній службі, обмеження їх виборчих прав та участі у референдумах в Україні тощо.

Особливості правового статусу біженців розкриваються насамперед через сукупність наданих їм прав та покладених на них обов'язків. Такі права та обов'язки Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» поділяє на: 1) права та обов'язки особи, стосовно якої прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем; 2) права та обов'язки особи, яку визнано біженцем; 3) права та обов'язки особи, якій відмовлено в оформленні документів для вирішення питання щодо визнання біженцем, у визнанні біженцем, а також яка втратила чи позбавлена статусу біженця.

Слід зазначити, що невичерпним є перелік певних проблем та недоліків у реалізації законних прав та свобод біженців. Серед них – складна процедура надання особі статусу біженця, яка триває досить довгий час; тривалий пошук безпечного та придатного до проживання житла через недостатню кількість пунктів тимчасового та постійного розташування біженців; проблема з працевлаштуванням; відсутність належних можливостей для вивчення мови; недостатнє кадрове та фінансове забезпечення міграційних органів України та ін. [5, с. 77].

Таким чином, особливості правового статусу біженців в Україні розкриваються вітчизняним законодавством насамперед за допомогою комплексу нормативно закріплених прав та обов'язків.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 р. №3671-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – №16. – Ст. 146.
3. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011 р. №3773-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – №19-20. – Ст. 179.
4. Про імміграцію: Закон України від 07.06.2001 р. №2491-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №41. – Ст. 197.
5. Олексюк Ю.В. Конституційно-правовий статус біженців в Україні / Ю.В. Олексюк // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Правове регулювання суспільних відносин в умовах демократизації Української держави» / укладачі: Б.В. Новіков, Т.О. Чепульченко, І.П. Голосніченко, В.Ю. Пряміцин. – К.: НТУУ «КПІ», 2012. – С. 76-78.